תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · כתובים

חומת אנך על שיר השירים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חומת אנך על שיר השירים

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-שיר-השירים/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ה 5
פסוק ו 5
פסוק ט 6
פסוק יא 6
פרק ב 7
פסוק א 7
פסוק ב 7
פסוק ד 7
פסוק ו 7
פרק ג 8
פסוק א 8
פסוק ד 8
פסוק ה 8
פסוק ז 8
פרק ד 9
פסוק ג 9
פסוק ד 9
פסוק ו 9
פסוק טז 10
פרק ה 11
פסוק א 11
פסוק ב 12
פסוק י 12
פסוק יד 12
פרק ו 12
פסוק ב 12
פסוק ג 13
פסוק ו 13
פרק ז 13
פסוק ו 13
פסוק ט 13
פסוק י 14
פרק ח 14
פסוק ב 14
פסוק ו 14
פסוק יב 15

פרק א

פסוק א

שיר השירים אשר לשלמה. ר"ת שלמה יהיה ראש. המלך שלמה יהיה רש יחזור מלך. אל שדי רואה לבו שלם לבנות מקדש העליון. הרמ"ע ז"ל במאמר מאה קשיטה כ"י סימן פ"א ושם האריך בסודות וענינים עמוקים חכו ממתקים ע"ש:

אשר לשלמה. אמרו רז"ל כל שלמה האמור בשיר השירים מלך שהשלום שלו ומשום הכי לא כתיב בן דוד כמ"ש במשלי וקהלת מפרשים:

פסוק ב

ישקני מנשיקות פיהו. אפשר דכנסת ישראל מתאוה לשמוע תורה מפיו כמו שיהיה לעתיד דכתיב וכל בניך למודי ה' וזהו מנשיקות תורה שבכתב ובע"פ פיהו. ובזה לא יש שכחה. ומעלה זו יותר מיינה של תורה דעי"ז היא מתקיימת וז"ש כי טובים דודיך מיין. ושמעתי מהרב המאה"ג מהר"ר ישראל נחמן נר"ו משם הרה"ח מר אביו כמהר"ר יוסף ז"ל תלמיד הרב החסיד מהר"ר ישראל בעש"ט ז"ל כי לכאורה יפלא איך דברי האדם יפעלו כל כך בקדושה ובסט"א. אך יש ראייה ודמיון שהיין הוא במרתף והוא בחבית סתומה וכשיהיה זמן דריכת הענבים אף שהוא רחוק מאד כמה מילין מהמרתף הנה היין שבחבית מתנועע מאיליו וזה ניכר ונודע ומזה יש קצת דמיון להבין כי כן הדבור פועל למעלה וז"ש ישקני מנשיקות פיהו וכ"ת שמים ביני לבינו ואיך יתכן לז"א כי טובים דודיך מיין והרי היין מתנועע בזמן שדורכין הענבים אפילו שהוא רחוק מאד אם כן אל תתמה שאני אומר ישקני מנשיקות פיהו זהת"ד בקצור:

פסוק ד

משכני אחריך נרוצה. אפשר דמזכירה כנ"י צדקתה ללכת אחריו במדבר וכמש"ה זכרתי לך חסד נעוריך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. ופירש מורינו הרב מהר"י הכהן ז"ל דקי"ל דהאיש אינו יכול לכוף אשתו להוליכה בדרך מסוכן ולא במקום שאין שם מזונות וזהו שבח ישראל והקב"ה מענותנותו מחזיק להם טובה ועוד יתירה שקורא זה חסד והוא לכתך אחרי במקום מסוכן במדבר בארץ לא זרועה דלא יש מזונות עכ"ד ואני בעניי אמרתי שזכו ישראל למדרגה עליונה לילך אחר השכינה כמ"ש וה' הולך לפניהם יומם וכו' וז"ש לכתך אחרי שזכית למדרגת זו לילך אחרי. וז"ש משכני כלומר למדבר ואני בצדקתי אחריך נרוצה למקום תהו בלי מזונות אף שאינו מן הדין ללכת אחר הבעל בדרך מסוכן וגם שלא יש מזונות. הביאני המלך חדריו אפשר ירמוז למ"ש ביונתן דליל

פסח הביאם הקב"ה לביהמ"ק ואכלו שם קרבן פסח וזהו שאמר הביאני המלך חדריו לבה"מ נגילה ונשמחה בך. א"נ מזכיר צדקתה דביצ"מ זכו למדרגה עליונה ללכת אחר השכינה וז"ש משכני שהוצאתני ממצרים כי כל מה שעשית היה בשבילי ולא בשביל מה שהתריס פרעה וכמש"ל שארז"ל ובזה פירש רבינו מהרח"ו ז"ל פסוק את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל דוקא והראיה את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצילם ה' כמ"ש באורך במקומו וכל זה רמז באומרו משכני שאחר יצ"מ הודעת שהכל בשבילי ומשכתני בעבותות אהבה. וגם אני זכיתי במה שמסרתי עצמי על ק"ה במצרים בק"פ אחריך נרוצה ללך אחר השכינה ועי"ז הביאני המלך חדריו חדרי תורה ונתן לנו את תורתו נגילה ונשמחה בך ובתורתך שנבנית מכ"ב אותיות וז"ש ונשמחה בך: **נזכירה דודיך מיין**. שרומז לסודות עליונות שגלית לנו במעמד ה"ס כמ"ש רבינו בעל המכתם ז"ל. א"נ אפשר ונקדים מ"ש הרב מהרימ"ט ז"ל דהמשכן ובית ראשון ובית שני הכל היה בחינת ארוסין דהיה בחצר דידה. ולעת"ל בגאולה ב"ב יהיו נשואין בחצר דידיה דכתיב ושמתי כדכד שמשותיך וכו' זהו תורף דבריו בקצור נמרץ. וזה ירמוז לגאולה ב"ב. וז"ש משכני מן הגלות. ואז אחריך נרוצה כי הם נשואין בחצר דידיה הביאני המלך חדריו. ואז נגילה ונשמחה בך חיבת חופה ונשואין. נזכירה דודיך כי אז יתגלו לנו סתרי תורה מיין יינה דמנטרא ונהיה באחדות מישרים שהוא תואר לענוים כמ"ש סוף פרק כיסוי הדם אהבוך ורמז ליחוד קבה"ו אהב גימטריא ח' מלכות מדה ח' ושם הוי"ה גימטריא כ"ו וזה רמז אהבוך:

פסוק ה

שחורה אני ונאוה וכו' כאהלי קדר. אמרו במדרש מה אהלי קדר סמרטוטין מבחוץ ואבנים טובות מבפנים כך ישראל שחורה אני מבחוץ ונאוה מבפנים פירש הרב מהר"א שצריך שלא ירגיש בגוף שהוא שומר לנשמה. והנשמר שהיא הנשמה גדול ולא יקפיד על הגוף כלל וזהו שחורה גוף נאוה נשמה:

פסוק ו

אל תראוני שאני שחרחורת. כפול בשני חרבנות ששזפתני השמש כי ברוב רחמי ה' שמש ומגן ה' צבאות הוא רואה לרחמני כמ"ש ועוד ידו נטויה עלינו לרחם עלינו. בני אמי אדום שהם בני רבקה אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הכרמים ר"ת שנאה כי בנשאתם הם מריעים לי בכל ודין גרמ"א כרמי שלי בכפל כרמי תורה שירשתי מאבותי וגם שאני עצמי קבלתיה לא נטרתי:

פסוק ט

לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעיתי. כשבא פרעה על הים השתקתיך כמו שז"ל דכתיב ואתם תחרישון ונצולתם בזכות התורה כמשז"ל ע"פ והמים להם חומה וז"ש נאוו לחייך בתורים תורה שבכתב ותורה שבע"פ ואפילו שטענו טענת מודעא מ"מ לא טענו טענת מודעא אלא המון העם ולא החכמים. כמ"ש ר"מ וז"ש צוארך בחרוזים ופירשו המפרשים ז"ל ענקים שרומזים לחשובי וגדולי ישראל דאלו לא טענו טענת מודעא כאמור:

פסוק יא

תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף. ארז"ל תורי זהב נעשה לך זו ביזת הים עם נקודות הכסף זו ביזת מצרים. ויש לדקדק דהול"ל תורי זהב עם נקודות הכסף נעשה לך. ותו לדעת ר"ת דסבר דחלוקה ששונה בה עם היא עיקר היכי כתיב עם נקודות הכסף והרי ביזת הים היתה גדולה יותר מאד על ביזת מצרים ואמאי כתיב עם נקודות הכסף ולדעת ר"ת עם עיקר כמ"ש תוספות ישנים סוף יומא והגהות מיימוניות פ"ג דת"ת בשמו ע"ש. ואם נפשך לומר דנהי דביזת הים היתה גדולה מביזת מצרים מ"מ ביזת מצרים היא קיום מאמרו יתברך ואח"כ יצאו ברכוש גדול ומשו"ה קרי לה עיקר. הא ליתא דרז"ל אמרו דבביזת הים נתקיים ואח"כ יצאו ברכוש גדול. ואפ"ל דרך דרש כמ"ש בבמדבר רבה פ"ג דבשביל שהיו נשמרים מאד מזנות נגאלו וזש"ה מוציא אסירים בכשרות ע"ש וכתבו רבני אשכנז ז"ל דמשו"ה היתה ביזת מצרים להורות שלא חטאו בזנות ע"ד הנה נתתי אלף כסף לאחיך הנה הוא לך כסות עינים. אמור מעתה כיון דביזת מצרים היתה ראיה על שלא חטאו בזנות היא עיקר דמשו"ה נגאלו ואי לא"ה לא היתה גאולה ומכ"ש ביזת הים ולהכי כתיב עם נקודות הכסף דהוא העיקר כדאמרן. והשתא דייק טובא קראין תורי זהב דהוא ביזת הים נעשה לך לקיים ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ומשו"ה דוקא בה כתיב נעשה לך בפרו"ע פרעות בישראל מה שהבטיח ואחרי כן יצאו ברכוש גדול וכתיב עם נקודות הכסף דהיא מילתא חדתא דאתיא מזהירותם בחטא של זנות. ומעין דוגמא אפ"ל במ"ש אני בעניי בקונטרס בתי הנפש לישב כמה חקירות דגלות מצרים אהני לכפר על מכירת יוסף ולקיים גזרת בין הבתרים ולכך היו ב' ביזות ביזת מצרים על שנשתעבדו על מכירת יוסף. וביזת הים על גזרת בה"ב דכתיב ואח"כ יצאו ברכוש גדול ושם הארכתי בס"ד ולפ"ז א"ש מ"ש תורי זהב נעשה לך שהוא לקיים ואח"כ יצאו וכו' ומשו"ה אמר נעשה לך. עם נקודות הכסף רמז לביזת מצרים שהיתה בעבור שעבוד מכירת יוסף:

פרק ב

פסוק א

אני חבצלת השרון שושנת העמקים. פירוש כמו חבצלת השרון ושושנת העמקים אשר אדמימותן חזק ורטיבתן עומד זמן רב לרוב לחותו כן תתמיד אמונתה בו ובתורתו בחוזק ובלב רך ושלם. מפרשים:

פסוק ב

כשושנה בין החוחים וגו'. אפשר דהוא יתברך גלה צדקתו דמה שהחזיר התורה לשרי אדום וישמעאל לא היתה כונתו לתת להם התורה ח"ו וכבר ידע שלא ירצו לקבלה ועשה זה לפרסם בעולם דישראל הם עם סגולתו והשאר הם קוצים כסוחים וז"ש כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות ולמען ידעו צבא המרום ולפרסם זה פרסום רב החזיר להם התורה:

פסוק ד

הביאני אל בית היין. ר"ת אהבה רמז שהתורה הקדושה מראה אהבה ברמז גדול ודרך נסתר כמשל הסבא קדישא לבת מלך המראה בסתר פנים לאהובה וכו' ע"ש ולכן אהבה בר"ת שאהבתה ברמז ולכן צריך לטרוח הרבה וס"ת תלין ללון בעמקה כי השב"ע השבי"ע משביע עצמו מד"ת ולן בעמקה של הלכה. וארז"ל בבמדבר רבה פ"ב הביאני אל בית היין למרתף גדול של יין זה סיני ולמדנו משה תורה שנדרשת במ"ט פנים כמנין ודגל"ו עלי אהבה עכ"ל ואפשר דהתורה צריכה ענוה ונעשה מרכבה לשכינה וה' עמו ולא יבא לידי חטא ומכוין להלכה כידוע כ"ז מרז"ל ורמז הקב"ה להם ע"י שנתן התורה על הר סיני שהוא הר נמוך וע"י מרע"ה העניו מכל וז"ש הביאני אל בית היין שהוא סיני כלומר שנלמוד הענוה דכשם דסיני הוא עניו ונתנה תורה עליו גם הענוה הוא בית קבול התורה וע"י מרע"ה העניו שנתן לנו התורה במ"ט פנים כמנין ודגל"ו וזהו עלי אהבה שמציל מהחטא ומכוין אל האמת ודוק:

פסוק ו

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. רמזה כי מדת הדין המכונה לשמאל בהיותה דבקה אליו יתברך היה תחת ראשה והימין שהוא מדת החסד והרחמים תחבקם ותחזקם. רבינו אברהם הלוי ז"ל בפירוש כ"י ישן נושן. ואפשר לרמוז כי אותיות ישראל הם אותיות לראשי כי ע"י הדבקות בו ובתורתו יזכו למדרגת שמאלו תחת לראש"י:

פרק ג

פסוק א

על משכבי בלילות. נראה לומר דרך תוכחות מוסר דהנה התורה נקנית במיעוט שינה במיעוט סחורה במיעוט תענוג ולא תמצא במעדן עצמו וכל הלומד שכינה כנגדו. וז"ש על משכבי בלילות שמענג עצמו בשינה אבקשה את שאהבה נפשי על ידי עסק התורה בקשתיו ולא מצאתיו כי לא תמצא התורה בהולך אחר עניני הגוף והחומר אקומה נא ואסובבה בשוקים וברחובות ובסחורה אבקשה את שאהבה נפשי לזכות לתורה בקשתיו ולא מצאתיו. מצאוני השומרים לחזק החומר לאכול ולשתות ולישן ושאלתי להם את שאהבה נפשי ראיתם והם לא השיבו כי עניני החומר הם נגדו יתברך ונגד תורתו. כמעט שעברתי מהם מתענוגי החומר והגוף שהשלכתי מעלי כל עניני החומר לידבק בו יתברך. ואז מצאתי את שאהבה נפשי עסק התורה ואקיים שויתי ה' לנגדי תמיד. אחזתיו ולא ארפנו עד שהבאתיו אל בית אמי ליחדו עם שכינתיה אם בישראל ואל חדר הורתי בתי כנסיות ובתי מדרשות. הרב מהר"ר אליהו הכהן ז"ל בספר אגן הסהר:

פסוק ד

ואל חדר הורתי. כתב רבינו אפרים ז"ל חדר הורתי אותיות חדרי תורה עכ"ד ואפשר כי על ידי הלימוד מבטל קליפת רי"ב גימטריא חדר ודוק:

פסוק ה

השבעתי אתכם בנות ירושלם אם תעירו וכו'. ג' פעמים כתיב בשיר השירים השבעתי אתכם אפשר דאחד הוא שבועה לבני הגלות אשר פזורים בד' כנפות הארץ שלא ידחקו הקץ. והשני כנגד י' השבטים מעלומ"י העין והם יושבים לבטח ואבירים וחזקים א' מהם ינוס אלף ושנים יניסו רבבה שלא ידחקו הקץ. והשלישי כנגד בני משה אשר מעבר לנהר סמבטיון רבים ושלמים מאריות גברו שלא ידחקו את הקץ. וכנגד זה המה בכתובים ג' פעמים השבעתי אתכם:

פסוק ז

הנה מטתו שלשלמה. מז"ה בספר חס"ל שם הביא שהיה סביב למטה ס' דפין ועל כל דף כתוב מסכתא אחת ממשניות וכו' ע"ש באורך:

פרק ד

פסוק ג

כחוט השני שפתותיך ומדברך נאוה. שמעתי כמ"ש כי ר"ח בן דוסא היה מתפלל על החולים והיה אומר זה חי וכו' ואמר אם שגורה תפלתי בפי יודע אני שהוא מקובל וכו' וזה אפשר שהוא כונת אומרם המלך בקונך וצא. ולשון המלך היינו שיתיעץ אם יצא אם לא ולכאורה אינו מובן דאם היו משיבין לו מן השמים א"ש לומר המלך. אבל מה יועיל ליטול עצה אם אינם משיבין לו וע"פ האמור ניחא דכונת המלך בקונך היינו שיתפלל ואם שגורה תפלתו משם ידע שהסכימו לתפלתו ויצא. והנה ביו"כ היו קושרין חוט השני בסלע ואם הלשון מלבין יודעים שנתכפרו העונות. וז"ש כחוט השני שפתותיך כשם שבעת שקושרין חוט השני יודעים אם היה כפרה כן שפתותיך לדעת אם נתקבלה התפלה. והיינו ומדברך נאוה ר"ל אם דיבורך נאה ששגורה בפיו הוא מקובל מעין דוגמא לחוט השני ואחז"ר נדפס ספר אגן הסהר להרב מהר"ר אליהו הכהן ז"ל ושם ראיתי שפירש כן ביתר שאת ע"ש:

פסוק ד

כמגדל דוד צוארך וכו'. אפשר לרמוז כי הנה דוד הע"ה טרח כל ימיו בעז ותעצומות ליחד הדודים יחדיו והכין הכנה דרב"ה באופן כי כאשר בנה שלמה בה"מ מצא הכל מתוקן והיתה סיהרא באשלמותא והכל היה באמצעות מה שטרח מאד דוד הע"ה ובזה פירשתי בעניותי מ"ש פרק חלק דיצאה ב"ק ואמרה המעמך ישלמנה כלומר דשלמה זכה בבנין בהמ"ק דהיתה סיהרא באשלמותא ולא היה בשום זמן כך וז"ש המעמך ישלמנה וכי מעמך זכית להשלים לשכינה שתהיה בשלימותה כאשר זכה שלמה וזכות זה לבד יספיק שיהיה בג"ע. וזה אפשר רמז כמגדל דוד כאשר חשב דהע"ה להגדיל בחינתו שהיא מלכות כן היה צוארך שהיא בה"מ שהיתה סיהרא באשלמותא ולכן נקרא בהמ"ק על שם דוד הע"ה לפי שברב טרחו ועבודתו גרם לזה. בנוי גימטריא חיים שהוא מספר אהי"ה הוי"ה אהי"ה שהיא בחינת גדלות לתלפיות מיני אורים גדולים:

פסוק ו

אלך לי אל הר המור. אתמר בי מדרשא אלך לי אל הר המר זה אברהם שהוא ראש לכל הצדיקים ואל גבעת הלבונה זה יצחק שנתקרב כקומץ לבונה ע"ג המזבח כלך יפה רעיתי זה יעקב אבינו שהיתה מטתו שלימה ולא נמצא בה פסולת עכ"ל וצריך להבין מ"ט המשיל לאברהם אבינו ע"ה למר. ותו גבעת הלבונה ליצחק שנתקרב ויש להרגיש

דלא נתקרב רק קבל עליו להתקרב הן אמת דמעה"כ כאלו נתקרב. ותו מהיכן ס"ד שיהיה מום ביעקב אע"ה דטרח וכתב לה קרא ומום אין בך. והנה מ"ש שאברהם אע"ה ראש לצדיקים אפשר כמ"ש מז"ה ז"ל בחס"ל דמדור הפלגה ואילך הנשמות הטהורות נתונים באוצר טוב בפני עצמו ע"ש. ובזה אני בעניי אמרתי דזה טעם משז"ל אין קורין אבות אלא לשלשה דקודם דור הפלגה היו כל הנשמות באוצר אחד ואח"כ כל הנשמות הטהורות היו באוצר בפני עצמו. וזה היה מאברהם אע"ה ואילך ולכך בו היה מתחיל תואר אבות. וז"ש שהוא ראש לכל הצדיקים דבזמנו נתבררו הנשמות הטהורות והוא ראש לכל הצדיקים שהוא הוליד את יצחק אע"ה מאוצר הטוב. א"נ דמעת שקבל אברהם אע"ה התורה הי"ל דין ישראל ולזה מסר עצמו על ק"ה והושלך לאור כשדים כדין ישראל שחייב למסור עצמו על ק"ה וז"ש אלך לי אל הר המר זה אברהם שנמשל למר שע"י האש ירי"ח אף יזרי"ח כמשז"ל והוא ראש לכל הצדיקים שממנו התחיל דין ישראל. ואל גבעת הלבונה זה יצחק כמו שהוכיח הרב פרשת דרכים ז"ל שהיה לו דין ישראל ממ"ש לו הקב"ה צא מאצטגנינות שלך אברהם מוליד אין מזל לישראל וז"ש ואל גבעת הלבונה זה יצחק נמשך מהאמור שהי"ל לאאע"ה דין ישראל ולזה הוליד את יצחק. וידוע משז"ל דיצחק נשמתו היתה נקבה ונכנסה באיל ונשחט ובאה ליצחק נשמה מסטרא דדכורא וזהו שאמר גבעת הלבונה זה יצחק גבעת הלבונה דייקא שהיתה נשמתו נוקבית ונתקרב דנשמתו נכנסה באיל ונתקרב ממש. ובזה ניחא דיעקב אבינו עליו השלום לקח שתי אחיות דכיון שהיה לו דין ישראל גיירן וגר שנתגייר כקטן שנולד דמי וז"ש כלך יפה רעיתי זה יעקב אבינו שהיתה מטתו שלימה ולא נמצא פסולת מצד ב' אחיות שלקח דדין ישראל יש לו וגיירן כמדובר. וז"ש ומום אין בך. ועוד רמז דכתב הרב הקדוש מהר"ר שמשון מאסטרפולי ז"ל דיש קליפה על הזנות והוא שם לר"י ויעקב הכניעה וכן ר"ת לאה רחל יעקב לר"י שהוא הכניעה עכ"ד והנה ר"ת כלך יפה רעיתי ומום אין בך גימטריא לר"י עם הכולל ויצדק מאד שהיתה מטתו שלימה ולא נמצא בה פסולת ואדרבא הוא הכניע קליפת לר"י הרמוזה בר"ת ודוק:

פסוק טז

עורי צפון ובואי תימן. יש לדקדק השינוי הזה דגבי צפון נקט עורי וגבי תימן כתיב ובואי. ומעין דוגמא אנכי העירותיהו בפסוק אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי מהו השינוי הזה מצפון לתימן. ואפשר להסמיך כאן הקדמה נפלאה שכתב בספר ילקוט ראובני דף קי"ד כי כל אשר שואל האדם מה' תכף נותן שאלתו והיה בעבור השפע ההוא דרך צפון אז הב"ד אשר שם מעייני בדיניה דההוא גברא דשאיל שאלתא אי גברא

חזי לכל השפע ההוא או מקצתו ונותנין לו כפי הראוי לו ואם אינו ראוי לשום דבר אין נותנין לו כלל והכל נשאר צפון שם ולעתיד ניתן הכל לראויים ובזה פירשו כת הקודמין פסוק מה רב טובך אשר צפנ"ת ליראיך עכ"ד. וזה אפשר דקדוק הכתוב אומר לצפון תני שתתן כל הצפון שם מימי עולם והוא מזומן ואינו חסר כי אם נתינה ולתימן שהוא מדת חסד אל תכלאי רחמיך. וזה ירמוז קראין במתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא עורי צפון לתת המזומן שם. ובואי תימן מדת חסד הפיחי גני וכו' יבא דודי כל צדיק וצדיק ויאכל פרי מגדיו:

פרק ה

פסוק א

באתי לגני. ארז"ל גני ג"ן פרשיות ועשרת הדברות. וכיוצא בזה אמרו במדרשים ובזה"ק בכ"מ. והקשה הרב מהר"ם זכותו ז"ל דהפרשיות הם נ"ד ותירץ בשם הרב מהר"ש אבוהב ז"ל דפרשת וזאת הברכה אינה נחשבת שאין קורין אותה בשבת אלא בש"ת עכ"ד ולא הרוה צמאונינו בתירוץ זה. ומצאתי בספר ישן על קלף כ"י שכתב דנצבים וילך נחשבות לאחת והם נ"ג. ואני בעניי אמרתי שלפי דברי המפרשים פרשת תצוה נחשבת כאלו מחוברות לפרשת תרומה ולא נזכר מרע"ה בפרשת תצוה ולכך נראית כסוף פרשת תרומה ולכן מתחלת ואתה תצוה להורות שהוא תשלום פרשת תרומה:

אריתי מורי עם בשמי. ראיתי בספר המקנה הנדפס מחדש להגאון החסיד מהר"ר פנחס הלוי נר"ו בפתחא זעירא כתב רעייתי על שם אאע"ה. יונתי ע"ש יצחק שנמסר למיתה כיונה כמשרז"ל. תמתי ע"ש ויעקב איש תם עכ"ד ולפי דרכו אפשר דכתיב אחותי על שם מרע"ה דהוא בסוד למען אחי ורעי וקרא לישראל כך להזכיר להם צדקת אבותינו ומרע"ה ואפשר לרמוז כי ר"ת אחותי רעיתי יונתי תמתי הוא תיר"א וזה רמז את ה' אלהיך תיר"א שקראתיך תמתי יונתי רעיתי אחותי ר"ת תירא שקראתיך על שם האבות ומרע"ה. ולכן את ה' אלהיך תירא כשם שהאבות ומשה יראו את ה' וזכית לשמות אלו. ולכן זכו ישראל לתורה גימטריא תרי"א שהוא ר"ת תמתי רעיתי יונתי אחותי בזכות האבות ומרע"ה. ובזכותם יכנעו ס"מ ליליתּ גימטריא תרי"א. וזה ירמוז קראין אריתי ר"ת אחותי רעיתי יונתי תמתי ישראל דבזכות אבות ומרע"ה נקראו ישראל דהוא שם קדוש גימטריא ר"ת עשר ספירות ועוד דרמוזים בו האבות והאמהות כמ"ש בתשב"ץ לתלמיד מהר"ם ז"ל ועוד בסוד מה שמו ומה שם בנו. והנה לברר ניה"ק צריך טורח. וזה רמז

אריתי מורי לקטתי ניצוצות הקדושה עם בשמי בלי טורח בזכות האבות ומרע"ה. וגם בזכות תורה כמנין אריתי ונוסף יו"ד רמז לעשרת הדברות:

פסוק ב

אני ישנה ולבי ער. בכללות פשט המשל אתיא מכללא ללמד דעת כי כאשר יעלה על לב האדם לעשות מצוה או ללמוד תכף יחזיק בהתעוררות ההוא ולא יתעצל בטענות היצר על דרך פשטתי את כתנתי וכו' אי יתבטל ההתעוררות ע"ד ודודי חמק עבר ומילתא מיניה אזדא. וזה פירש הרב החסיד מהר"ר יהודה הכהן זכרונו לברכה מרבני עיר הקודש ירושלם תובב"א (בזמן הפרי חדש זלה"ה) צינים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם דהיינו דזמנין דמשכחת יתעורר האדם לעשות צדקה או ללמוד ויתלהב לבו לעשות. ועבר צינ"ה יתקרר בטענות ויתבטל. וז"ש צינים פחים שיתקרר מהחמימות הטוב אשר חשב זהו דרך עקש כי עלתה לו רוח טהרה בחמימות לקיים מצוה או ללמוד. ויצר סמוך אתא חמרא ובטש לשרגא ונמנע מהטוב ההוא. ולכן שומר נפש"ו דייקא ירחק מהם ותכף כשיתעורר לטובה יחזיק בהתעוררות ההוא להביאו לידי פועל:

פסוק י

דודי צח ואדום. פירוש רובו ככלו צח רמז למדת רחמים. ואדום רמז לדין הכלול. ראשו כתם פז רמז אני ה' גימטריא פז והוא מדת רחמים. ובזה יצאנו ממצרים כמ"ש הרב ש"ך עה"ת דהוסיף א' על אלהים והם פז כמנין אני ה' וז"ש ראשו כתם פז בתחילת גאולת מצרים עטרנו עטרת פ"ז לגואלנו באני ה' גימטריא פז:

פסוק יד

ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש. ארז"ל שרומז ללוחות שהם מעשה ידיו ופירש"י ז"ל ממולאים בתרשיש שכלל בעשרת הדברות תרי"ג מצות עכ"ד ואפשר כי תרשיש גימטריא כל המצות תרי"ג בדקדוק:

פרק ו

פסוק ב

לרעות בגנים וללקוט שושנים. פירש רבינו האר"י זצ"ל ר"ת לבוש לרמוז כי כאשר הקב"ה ירד בעה"ז ללקוט נשמות הצדיקים בעת פטירתם הנה הם נעשים סוד לבוש זהת"ד ז"ל ואפ"ל כי בעת סלוק הצדיקים צריכין ישראל לשוב והוא ר"ת לרעות בגנים וללקוט שושנים לשוב. דישראל יהיו שבים בתשובה ויצטערו מאד ומועיל לכפרה כמשרז"ל והאריכו המפרשים בזה:

פסוק ג

אני לדודי ודודי לי. פירשו ז"ל דהוא ר"ת אלול כי הקב"ה מתרצה לישראל בחדש זה עכ"ד וצריך להתעורר האדם בתחילה בתשובה וזה הרמז אני לדודי כשאני מתעורר ומתחבר עם דודי הקב"ה אז ודודי לי דהבא ליטהר מסייעין אותו וביותר בחדש זה דיש בו התעוררות הרחמים. עוד רמז דצריך לשוב מאהבה דאז תכף מתכפרין עונותיו שכתבו המפרשים דד' חלוקי כפרה הם לשב מיראה דוקא וז"ש אני לדודי התשובה צריכה מאהבה למשל האשה המתרפקת על דודה מתוך אהבה. ואז ודודי לי תכף ה' עמו ואין צריך שום זמן:

פסוק ו

שניך כעדר הרחלים. אפשר דרמז דבל"ב שניים מבררים ניה"ק מדצח"ם איש לפי אכלו לקטו ובאים עדרים אורות הקדושה וזה רמז בכלל שיניך כעדר הרחלים ודוק והארך:

פרק ז

פסוק ו

ראשך עליך ככרמל. אמרו במדרש תנחומא ריש פרשת תצוה הרש שבישראל כאליהו וזהו ראשך עליך ככרמל הדל שבישראל שקול כדניאל וזהו ודלת ראשך כארגמן מלך אסור ברהטים כביכול אסור בשבועה עמכם על שני ריצות ואל הבקר רץ אברהם וירץ אברהם מפתח האהל עכ"ד ונראה דמאמר זה יתישב בסברת ר"מ פ"ק דקדושין דסבר דבין דישראל עושים רצש"מ בין כשאינם עושים נקראים בנים וכתב הרשב"א ז"ל בתשובה דאע"ג דבעלמא ר"מ ור"י הלכה כר"י הכא הלכה כר"מ דקראי דייקי כוותיה. וע"כ הרש שבישראל כאליהו וכו' דכלם בנים מיקרי ובצד מה שוים. ועוד יתישב קצת במ"ש רבינו האר"י ז"ל דגברה הסט"א ומעט שעושים עתה הוא חשוב כהרבה שעשו התנאים בזמנם זהת"ד בקצור. ובסוג זה חשוב הרש שבישראל ויש ללמוד מוסר מכאן שלא לזלזל בשום אדם מישראל דרחמנא אחשביה ולרש הן כל יקר וגדולה. וד"ל מהכא מזרח קאתי חשיבא בעלמא וחש"ב עם קונה"ו ובישראל גדול שמו עוד יש ללמוד מסוף המאמר כמה חשוב מאד רץ לדבר מצוה דכ"י כתיב מלך אסור ברהטים על ב' ריצות שרץ אאע"ה:

פסוק ט

אמרתי אעלה בתמר וכו'. בתקוני הזה"ק אמרו אעלה נוטריקון אתרוג ערבה לולב הדס. ואפשר לרמוז בסדר זה דיהיו פיו ולבו שוין לכך נסמכו אתרוג ערבה כי אתרוג רומז ללב

וערבה לשפתים לרמוז פיו ולבו שוים. ואם ישמור פיו ברית הלשון ולב טהור אז אהני לשמור ברית המעור וברית העינים לכך נסמכו לולב רומז לשדרה ויסוד. והדס לעינים. וגמירי אין יצה"ר שולט אלא במה שרואה כמ"ש בש"ס בריש סוטה. ועד"ה הם כסדרן מלמטה למעלה אתרוג מלכות. ערבה נצח והוד לולב יסוד הדס חג"ת. אחזה גימטריא אהיה. אעלה בתמר אחזה ר"ת אבא. ואחר ההמשכה ויהיו נא שדיך וכו' וא"ש ההי"ב. ובמ"א הארכתי עוד בענין זה בכמה רמזים לדעתי הקצרה בדרך אפשר בס"ד:

פסוק י

וחכך כיין הטוב וכו'. ארז"ל שהאומרים שמועה משם אומרה שפתותיו דובבות בקבר. ואפשר בהקדמה שכתבנו בפסוק ישקני שטבע היין דאפילו סתום וחתום בחבית במרתף בזמן דריכת הענבים אפילו רחוק מאד היין שבחבית מתנועע מעצמו כל זמן שהיין בכחו עד ג' שנים וז"ש וחכך כיין הטוב שהוא בכחו ומתנועע בעת דריכת הענבים מעצמו כן הולך לדודי שאתה אומר שמועה משמו דובב שפתי ישנים שפתותיו בקבר ומהיין תשכיל דאהני להזכיר שם בעל השמועה להיות שפתותיו דובבות מעין דוגמא ליין ודוק:

פרק ח

פסוק ב

אנהגך אביאך וכו'. פירוש ע"י תלמוד וקיום המצות בדבקות לשמו דוקא בזה יתרבה השפע לבנות בהמ"ק ויצדק בצד מה אנהגך דע"י התורה והמצות יושפעו אורים גדולים ותהיה השראת שכינה בבהמ"ק. ואז תלמדנו בכתוב וכל בניך למודי ה' ואז אוציא לאור חלקי שקבלתי בה"ס וז"ש אשקך מיין הרקח מעסיס רמוני כלומר חלקי כפי שרש נשמתי ועי"ז יתמתקו הדינים שמאלו תחת ראשי ממש בלי הפסק כי הדין יתהפך למדת רחמים. וימינו תחבקני כי גדול עד שמים חסדו כן יתן לידידו:

פסוק ו

שימני כחותם וכו'. כלומר שבגלות היו שני ענינים כי רבים נהרגו על קדוש ה'. ויש אחרים שלא נהרגו אבל נצטערו הרבה מאד כראות עובדי ע"ז בשלוה והשקט ושולטים וגוזרים גזרות על עם ה' לומדי תורה ומקיימי מצות וכנגד הראשונה שימני כחותם על לבך. וכנגד השני אמר כחותם על זרועך. והדר מפרש כי עזה כמות שמסרו עצמם על ק"ה וכנגדם שימני כחותם על לבך. קשה כשאול קנאה נגד כת שניה ולזה שימני כחותם על זרועך. אגן הסהר להרב מהר"ר אליהו הכהן ז"ל:

פסוק יב

האלף לך שלמה. פירש בספר מקור חיים ומאתים לנוטרים את פריו שנותן פירות חמישית כ' לק' הם ר' עש"ב וברוחב. ולדרכו אפשר דרך דרש דאפילו בין אדם לחבירו אין זה רבית דכל דליכא קרן אלא פירות לבד שרי ואינו רבית כמו שהסכים הרב מהר"ש פרימו ז"ל ויתר אחרונים כמבואר בספר כהונת עולם עש"ב. והכא נמי שכר מצוות בהאי עלמא ליכא ונמצא דליכא קרן ושרי לאכול פירות בעה"ז וז"ש אלו דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעה"ז. וליכא צד רבית כי הקרן קיימת לעה"ב ונמצא דליכא קרן. וז"ש ומאתים שהם הפירות. והיינו טעמא לנוטרים את פריו דוקא וירם קרן ובכי האי גוונא שרי. ותו לצד עילאה לא שייך זה והיינו דקאמר ברישא האלף לך שלמה מלך שהשלום שלו. הוא ברחמיו ירחם עלינו ככל צדקותיו ויזכנו לעובדו בלב שלם ולעסוק בתורתו הקדושה תורת חיים: